

מראי מקומות - סוכה

לט.

לבאר מח' התירוצים בתוס', דיש לחקור בדין עובר לעשייתו, האם זה דין דצריך לברך קודם עשיית מעשה המצוה, או דלמא צריך לברך קודם קיום המצוה. ויש לבאר, דהשי' דס"ל דהעצה היא לכוון שלא לצאת, ס"ל דאי"צ לברך קודם העשיי', שהרי באמת מברך לאחר העשיי', אלא צריך לברך קודם הקיום. ואדרבה, אין לברך קודם העשיי', דא"כ הו"ל עובר דעובה. והתירוצים האחרים ס"ל דצריכה הברכה להיות קודם מעשה המצוה דוקא, וא"כ ג"כ לא חשיב עובר דעובר אלא עובר גרידא.

ה. עובר לעשייתו

עוד בדברי תוס' - עוד כ', א"נ משום דלא גמרה מצותו עד אחר נענוע. וכ"כ הר"ן, ולשונו הוא דאע"ג דמדאגביה נפק בי', אפ"ה עדיין יש כאן שירי מצוה, שצריך לנענוע, הלכך שפיר מקרי עובר לעשייתו.

ו. ומאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא

כ' הריטב"א (פסחים ז'): דלהכי נקיט האי לישנא, ולא נקיט קודם, לאשמעינן שלא יתעסק ויתעכב בין ברכה למצוה, אלא א"כ שוהה בדבר המצוה שיכול לשהות אפי' הרבה. וכ"כ בספר המכתם כאן, וז"ל, "ולחכי אמר עובר ולא אמר קודם, משום דקודם משמע בין סמוך בין מופלג, ולשון עובר משמע סמוך בלא שום הפסק".

ז. וירץ אחימעץ וכו', והוא עבר לפנייהם

ויש להעיר, למה הביא קרא דנביא ולא מייתי קרא דתורה שהביא אביי. כ' הכפות תמרים דס"ל לר"נ דמההיא אין ראי' גמורה, דשאני התם דכתיב והוא עבר לפנייהם, ותיבת לפנייהם מכרחת דהוא לישנא דאקדומי, ולכן הביא מהא דויעבור את הכושי, לומר דהעברה גרידא הוא לשון אקדומי. וע"ע בערוך לנר מש"כ לבאר למה כ"א הביא רק פסוק דידי ולא של חבירו.

ח. מבליע דמי אתרוג בלולב

פרש"י, דהיינו דיתן דמים יתירים בעד הלולב עד שיתן לו אתרוג במתנה. וע' בר"ש (שביעית ז', ג; ד"ה לקח לעצמו) דביאר דהוי הבלעה ממש, דהיינו דמבליע דמי אתרוג במחיר הלולב, אבל לא דנותן אתרוג במתנה. והק' החזון איש (שביעית, יג, ב) על הר"ש, מה מהני להבליע, הא סכ"ס נתפסין הדמים בקדושת שביעית כנגד שיווי אתרוג ולמה יהא מותר, דהא מה דהגמ' אוסרת לקנות אתרוג מע"ה הוא משום דחשוד שאינו נוהג דיני שביעית כראוי עם הממון, וא"כ עדיין יש כאן חשש זה.

א. אמר אביי מוסיף לכפול מאודך ולמטה

ע' בערוך לנר שהביא שנח' הראשונים בביאור דבר זה, דשי' רש"י הוא דכופל כל פסוק ופסוק, אבל בפיה"מ להרמב"ם מבואר דצריך לכפול כל מלה ומלה, וע"ש בערל"נ דכ' לתלות מח' זו דרש"י והרמב"ם לשיטתייהו בענין הקורא שמע שמע, דהגמ' מחלקת בין כופל מילי ובין כופל פסוקי, דנח' בזה ג"כ, ותלוי זב"ז, ע"ש.

ב. כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתו

פי' הריטב"א בפסחים (ז'), דהטעם שאמרו חכמים שצריך לברך עובר לעשייתו, היינו כדי שיתקדש תחלה בברכה, ויגלה ויודיע שהוא עושה אותה משום מצות השי"ת. ועוד, כי הברכות מעבודת הנפש, וראוי להקדים עבודת הנפש למעשה, שהיא עבודת הגוף.

ג. עובר לעשייתו

הק' תוס', כיון דאי' לקמן דלולב מדאגביה נפיק ביה, א"כ איך שייך לברך עובר לעשייתו, הא אם מונח בכלי א"א לברה, דאין המצוה מזומנת בידו, וא"כ מתני יברך. והעצה הראשונה שכתבו היא לברך משיתחיל ליטול הלולב, קודם שיטול האתרוג, דכבר התחילה העשיי', אבל אינו יוצא כלום, כיון שהם מעכבים זא"ז. והק' הכפות תמרים, הא כ' הפוסקים דיכול ליטול הד' מינים זה אחר זה, ואי' בבית יוסף (סי' תרנא) דאם נטל הלולב ואח"כ הבחין שלא הי' בה ערבה, מברך אח"כ על נטילת ערבה, וא"כ כאן איך יברך על נטילת לולב, כיון שכבר נטל הלולב. וכ' דאולי ס"ל לתוס' כאן כשי' ר"ת (בתוס' לעיל לד'): דס"ל דאין מועיל להגביהם זאח"ז, וצריך להגביהם ביחד. אבל הק' דא"כ יוצא סתירה בדברי הטוה, דהביא עצה זו של התוס', אף דס"ל דלא כר"ת, וצ"ע.

ד. עובר לעשייתו

עוד בדברי תוס' - כ' תוס' עוד עצה, לכוון שלא לצאת, דאפי' למ"ד מצוות אי"צ כוונה, אם מכוון שלא לצאת, אינו יוצא בעל כרחו. וע' בערוך לנר שהביא קו' הכפות תמרים, דהק' על הטוה, דפסק דמצוות צריכות כוונה, ומ"מ כ' בנדון דידן שיתכוון שלא לצאת. והק' הכפ"ת, הא כיון דמצוות צריכות כוונה, למה צריך לכוון שלא לצאת, תסגי במה דלא מכוון לצאת. וכ' הערל"נ דכוונת הטוה היא לענין מציאות הדברים, דמי שבא לפנינו ושואל איך לקיים מצותו, אין שייך לומר שלא יכוון לעשות המצוה, דהרי הוא בא לקיים המצוה, וע"כ צריך לכוון שלא לצאת, דאל"כ הא ודאי דמכוון לצאת. ובספר אסופות ר' חיים הלוי (סוכה י"ט) הביא מהגרי"ד מארה"ב

מראי מקומות - סוכה

לט. (המשך)

דזכין לאדם שלא בפניו (ומה דתוס' לא רצו לפרש כן, י"ל ע"פ דברי הקצות הידועים דלא אמרי' אלא זכין לאדם שלא בפניו, ולא זכין מאדם שלא בפניו). וע' כפות תמרים שכ' להק' על הרמב"ם שהשמיט דין זה דצריך לחלל המעות על פירותיו, וע"ש שכ' לתלות הנידון אם יכול לחלל פירות של חבירו באם זכ' מטעם שליחות או לא [ולפי דבריו י"ל דבזה נח' תוס' והריטב"א], ולבסוף הניח שי' הרמב"ם בצ"ע. וכ' הערוך לנה, דלכאו' יש עוד להק', למה צריך ליקח האתרוג במתנה דוקא, לקני' בדמים ויחלל הדמים על פירותיו. וק' לומר דהרמב"ם ס"ל שהוא מטעם קנס, שהרי הרמב"ם פסק בסוגיא דצנועים דיכול לפדות מה שהוא ביד הגזולן, דהיינו דהחלול מהני, וא"כ מ"ש הכא דלא מהני. וכ' דשפיר יש לחלק, דשם יש לומר דהחלול הוא זכיי' להגזולן, ולכן שפיר מהני, מטעם זכין לאדם שלא בפניו. אבל כאן לא מהני מטעם זכ', שהרי חוב הוא להע"ה, דאתה חושד אותו שלא ינהג במצות קדושת שביעית. ועוד, הא אולי רוצה הוא לנהוג בהמעות קדושת שביעית, וא"כ, במה שחילל החבר מעות הע"ה, עכשיו אינו יכול לקיים המצוה לנהוג בדמי שביעית קדושת שביעית, וא"כ החלול חוב הוא לו. וא"כ, י"ל דס"ל להרמב"ם דהברייתא כאן שמצריכה לחלל ס"ל דחילול מהני, וס"ל להברייתא דזכות הוא, אבל הרמב"ם ס"ל דמתני' פליגא, דסברה דחוב הוא, ולכן אין לחלל, וקיי"ל כמתני'.

אגב, מה דהק' הערל"נ, דאם החילול מהני, למה לא יחלל לכתחלה, ע' חזון איש (שביעית כה, ד) דכ' דנראה דאסור למסור לכתחלה על סמך שיחלל, דלמא יפשע או יאנס ולא יחלל, ואם כולם ימסרו ואח"כ יחללו ודאי יארע מכשולים.

ז. וליתבי לי' בהדיא

הק' הערוך לנה, דלכאו' יש להק' כן על המשנה גופא, למה צריך ליתן האתרוג במתנה, ולמה המתין עד כאן. וכ' ליישב ע"פ דברי תוס' בע"ז (סב:) דאם לקח פירות שביעית בהקפה ולא שילם עד לאחר שאכלם אין על הממון קדושת שביעית. וכ' דהגמ' שלנו הי' ג"כ יכולה לתרץ כן, דלא הי' צריך להבליע דמי האתרוג בלולב, אלא דיכול לקנות האתרוג בהקפה, אם הע"ה יתרצה לזה. ומה דלא תי' כן, כ' הערל"נ משום דעדיין יש לחוש שמא יעשה כן להעשיר, דהיינו כמו שפי' רש"י דאסור משום סחורה. ולפ"ז, פי' הסוגיא כך הוא, דעל מתני' לא הי' ק', דודאי ידע' דיש לחוש שמא לא ינהג הע"ה במעות בקדושת שביעית, וכמו כל החששות שכ' תוס', דיש כמה הלכות הנוגעות לדמי שביעית שאין הע"ה מקפיד עליהם. אבל על מה שאמר ר' הונא דכשלא רצה ליתן במתנה אין תקנה רק בהבלעה פריך, הא יש עוד תקנה ליתן לו דמי אתרוג אחר שכבר אכל האתרוג, דגם בזה אין חשש של קדושת שביעית, וכדברי תוס' שם, וע"ז תי' הגמ' דאין מוסרין לע"ה יותר מג' סעודות, ולא משום חשש שלא ינהוג כראוי עם המעות, אלא משום החשש של רש"י, דאסור לעשות סחורה עם המעות, דהיינו דיש חשש שמא עושה כן להתעשר (וס"ל דחשש זה קיים אפי' אם לא יהי' על המעות קדושת שביעית, וכנ"ל, וצ"ע בזה).

י. הרי מעות הללו יהו מחוללין על פירות שיש לי בתוך ביתי תוס' הביאו מח' בב"ק אם שייך לחלל מה שביד חבירו, ולמ"ד דא"א, צ"ל דהכא קנסא בעלמא, אף דהחילול באמת אינו חל. וע' ריטב"א דצידד דאולי לכ"ע מהני כאן, ומשום